

Yaşamın Gayesine Doğru İleri Bir Adım

01.12.2020 • Güncel Müdahaleler • Yeni Komünizm

“Gerçek şu ki, yaşamınız kısa veya uzun (bu genel sonlu çerçevede) bir tür hedefe bağlı olacaktır. Bu sizin iradenizden bağımsız bir şekilde büyük güçler tarafından biçimlendirilecektir, ancak bu noktada bir mesele bulunur, her bir birey için -aynı zamanda farklı ve geniş boyutlardaki toplumsal sınıflar için- şeyleri biçimlendiren çelişiklere nasıl yanıt verilecek, bunların karşısına nasıl çıkılacak ve onlara nasıl etkide bulunulacak? İnsanların yaşamlarında ne yapacaklarına ilişkin gerekli, mümkün ve arzu edilebilir olarak gördükleriyle ilişkili olarak bilinçli bir istem ve bilinçli bir karar bulunmaktadır.” [1]

Bob Avakian, *BASics* 5:13

Bob Avakian'ın yukarıda aktardığımız sözleri yalnızca her tür baskı ve sömürü ilişkisinin tarih sahnesinden kalkacağı kökten farklı yeni bir toplumsal formasyon için aktif bilinçli mücadele yürüten devrimci komünistler açısından değil, verili ve görece kısa sayılacak bir yaşam evresinde varlığının devamlılığını sağlama çabasında faaliyet yürüten tüm bireyler için geçerli, evrensel nitelikte bir önermedir.

Bu ifadede öncelikle insan yaşamı ve düşünce tarihi açısından büyük bir hacmi bulunan önemli bir ilişki meselesi ele alınmaktadır. Özne-irade (öznel faktör) ile nesne-dış koşullar (nesnel faktör) arasındaki büyük ayrım... Bu ayrım gerek var olan olarak varlığın incelenmesinde, gerek dışımızdaki nesnelere ilişkin bilme meselesinde insan yaşamının her zaman en temel aynı zamanda en çetrefilli ikiliklerinden biri olmuştur.

İnsan yaşamı sınırlıdır, geçicidir ve evet devamlı dönüşüm halindeki bütün bir evren (veya evrenler) ve kapsadıkları bağlamında bir mukayese yapıldığı zaman kumsaldaki kum tanesi kadar küçüktür. Nesnel faktörün kapsayıcı ve devasa belirlenimi karşısında bu küçüklük daha da belirginleşir. Bilimsel çalışmalar ve keşifler bu küçüklük hissini hayret ve bazen kaygıyla birlikte daha da arttırır. Bu kadar küçüksek ve bu kadar bilinmez bir dış belirlenim içinde bütün bir yaşamımız sarmalanmışsa, o halde kendimizi mevcut durum içinde nereye oturtacağız? Yaptıklarımızın, ne için yaşadığımızın, diğer insanlarla ve diğer türlerle ilişkimizin gerçekten bir anlamı var mı? Peki algılarımız, duygularımız ve eğilimlerimizle birlikte bütün bu bireysel olduğu düşünülen işleyiş gerçekten ne kadar bireysel?

Burada bir kez daha bütün bir yaşamın gayesinin ne olduğuna ve bunun etrafında örülen çeşitli kavram ve değerlere gelmek durumundayız. Burada yalnızca birileri için ve yalnızca belli bir zamanda geçerli olacak bir gayeden söz etmiyoruz. Bütün bireyler için ortak, istendik, peşinde koşulan bir gayeyi arıyoruz. Üstelik yapılan her davranışta kendini ortaya çıkaracak, davranışı belirleyecek, kalıcı olacak bir gayeyi arıyoruz. Böyle bir gaye en yalın hali ile -ancak en yalın olduğu için temelinde bir o kadarda karmaşık olan- *mutluluk* kavramı ile açıklanabilir. Mutlu olma, mutluluğu arama, acılardan kaçınma, mutlu kılacak yararına adım atma...

Mutlu bir yaşam sürme öncelikle acıdan, kederden ve bunları doğuracak koşullardan uzak durma ile, iyiye yönelecek belirli bir iradi yönelimle mümkündür. Üstelik mutlu olabilmek eğer her bir tekil birey için arzu edilense, bu noktada birbirinden farklı mutluluk arayışındaki bireylerin bu arayışlarını garanti altına alacak, yalnızca tek bir bireyin mutluluğuna değil insanlığın tamamının mutluluğuna odaklanacak ve böylesi bir zeminin kurulmasının büyük coşkusu ve mutluluğunun peşinde olmayı gerektirir.

“Nasıl Bir Ahlak ve Hangi Temelde” [2] makalemizde de belirttiğimiz üzere antik çağ düşünce ikliminden günümüze kadar felsefenin bir alt başlığı, dinin ise düşünce ve faaliyet alanı olarak görülebilecek ahlak felsefesinin işte peşinde olduğu konu da tam olarak budur.

İnsanı gerçek mutluluğa götürecek yolun ne olduğu sorusuna farklı yönelimlerle farklı yanıtlar şu ana dek verilmiş olsa da, bu aşamada elimizde iki yoğunlaşmış yanıtın olduğu belirir. Bunlardan biri “bağımsız olabilmek” diğeri ise “doğaya uygun bir şekilde yaşamaktır.” Bağımsız

olabilmek her şeyden önce Bob Avakian'ın da belirttiği gibi *bilinçli bir istemi* ve *bilinçli bir kararı* yani bilinçli ve özgürce bir seçimi içerir. Herhangi bir tahakküm ilişkisi altında kalmadan rasyonel bir şekilde düşünmeyi ve seçim yapabilmeyi... Bir şeyi bilinçli bir şekilde istemek ve seçebilmek ise, bizleri ikinci noktaya ulaştırır. Yani “doğaya uygun yaşama” kriterine. Doğa burada içinde varlığımızı yetkinleştirdiğimiz ve bizimle devamlı etkileşim halinde olan her tür dışsal faktörü ifade etmektedir. Seçimlerimizi yapacağımız, adımlarımızı içinde atacağımız, bize gerekli olan kaynak ve olanakları sağlayan bütün bir bağlamdır doğa. Ve evet her iki durumun da bağlandığı bir ortak özellik burada kendini gösterir. Seçimlerin yapılması için de, doğaya uygun yaşamak için de esasen *akıl* kullanılması, bu akla ket vurulmaması gerekmektedir. Buradaki aklın kullanımı, Stoacı düşünürlerdeki anlamıyla maddi dünyadan elini ayağını çeken bir tefekkür ve iç mutluluğa dönüş, iradenin dış faktör karşısında devamlı korunması ve yüceltilmesi demek değildir. [3] Akıl seçimleri yapacak iradeyi daha doğru bir şekilde tanımak içindir, akıl bu iradenin etkileşim içinde bulunduğu doğayı çok yönlü olarak analiz etmek demektir. Akıl, bütün bunları tutarlı ve güvenilir bir bilimsel yönelimle yapacak yöntem ve yaklaşıma sahip olabilmek demektir. Özetle akıl, iyi, huzurlu ve mutlu bir yaşam için gerekli olan imkanları bize sunacak olandır. Varoluşun amacını keşfedecek olan şey, burada bilimsel temelde gelişimini sürdürecektir ve başkalarının mutluluğu ile kendi bireysel mutluluğunun iç içe geçmiş olduğunu, bunun da bütün bir toplumun ihtiyacı olduğunu fark edecek bir akıldır.

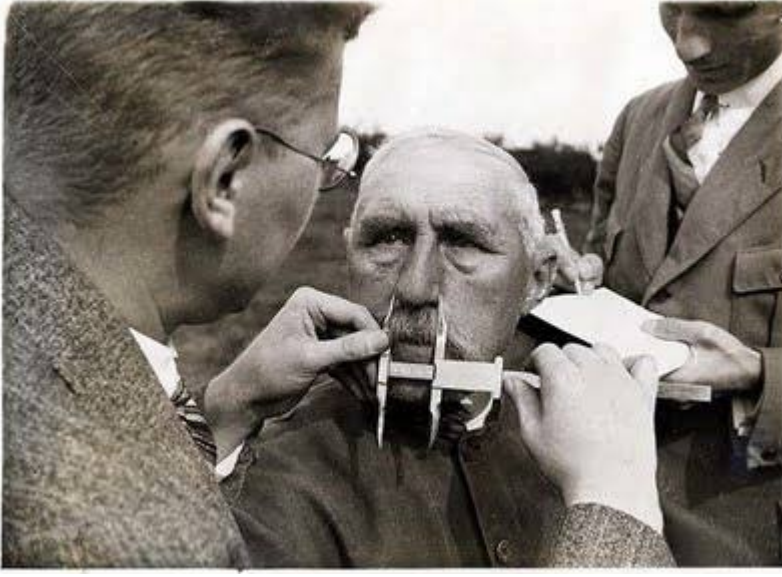
Bu aşamada akıl için gerekli olan yöntem ve yaklaşım meselesine ve bunun bütün bir toplumun analizi ve dönüşümündeki rolüne değinmek gerekiyor.

Girişte yer alan *Basics* alıntısında, Bob Avakian'ın diyalektik temeldeki materyalist yöntem ve yaklaşımı ile merceğini özne faktörüne uzattığını görürüz. Ancak özneye bu dönüş soyut ve *a priori* bir inanç temelinde değil, karmaşık çelişkilerin analizi, zorunluluklar ve özgürlükler arasındaki ilişkinin ele alınması ve etki mekanizmalarının keşfi temelindedir. Bireyleri ve toplumsal sınıfları devamlı biçimlendiren çelişkiler meselesine girilir. Çelişkili olmak hareket halindeki maddenin mutlak niteliklerinden biridir. Engels'in de ifade ettiği gibi *hareketin kendisi* zaten çelişkidir.

Hareketi Doğru Şekilde Anlayabilmek ve Onu Dönüştürmek

Hareketi analiz etmek hiç kolay değildir. Mesela rüzgarın kendisi bir harekettir. Ancak süreklilik içinde olan bu hareket halindeki maddenin ne olduğunu ve işleyiş mekanizmasını analiz edebilmek için çeşitli bilimsel araçlara ihtiyaç bulunur. Bu araçların doğru, geçerli, güvenilir bir yöntem sonucunda ve bu yöntemi destekleyici nitelikte geliştirilmiş olması gerekir. Örneğin anemometre cihazı ile rüzgarın hızı ölçülebilir, havadaki sıcaklık değerleri için termometre ve basınç oranları için de barometre gibi araçlardan faydalanılır. Böylece hareket halindeki maddenin bu formuna yönelik belirli bir bilinç düzeyi ile yaklaşmaya başlarız, ilk başlarda hakim olan yetersiz ve algısal bilgi düzeyinden -Hint mitolojisindeki rüzgar tanrısı Vayu veya Helenistik mitolojideki Aeolus'u bir düşünün- ileriye doğru bir sıçrayıştır bu. Algısal bilgi yavaş yavaş akla uygun bilgiye doğru dönüşmeye başlar. Geçmiş kabullerin bir kısmı bu doğrultuda çatırdar ve geçerliliğini yitirir. Bununla birlikte ölçümün istikrarı ve hakikate daha doğru bir şekilde ifade edebilmesi için yapılacak çalışmaların derinleştirilmesi ve yoğunlaşma gerekir. Yeni araçlar, yeni keşifler, yeni bilgiler eskinin sistemli şekilde gözden geçirilmesini ve üzerinde hareket edilen zeminin gelişim için sorgulanmasını gerektirir. Hareket halindeki maddeyi analiz etmek, analiz edecek yöntem ve yaklaşımı da geliştirmeyi zorunlu hale getirir.

Öte yandan konu toplumsal yaşama geldiğinde dikkatli olmak gerekir. Toplumsal yaşamın oluşumu, yapısı, örüntüleri ve işleyiş biçimi şüphesiz doğa bilimlerindeki ölçme ve değerlendirme kriterleri ile ölçülmez. Peki toplumsal yaşamdaki hareketlilik nasıl ölçülecek? Verili bir toplumsal formasyonun hangi temelde oluştuğunu, hangi ürünleri hangi motivasyonlarla ortaya koyduğunu, bu toplumsal oluşumun öne çıkan özelliklerinin ne olduğunu ve nereye doğru evrildiğini nasıl bileceğiz? Özetle toplumdaki hareketi nasıl gerçek anlamda öğrenebileceğiz?

Kötü bir bilim yalnızca eksik veya hatalı sonuçlar ortaya koymakla kalmaz, aynı zamanda toplumdaki bütün bir düşünce iklimini de olumsuz yönde belirler.

Bu noktada karşımıza gelişimi son 250 yıllık süreçte oldukça kısa sayılacak bir zamanı kapsayan sosyal bilimler; bu bilimlerin çeşitli ölçme kriterleri; çeşitli hipotezler doğrultusunda yaptıkları değerlendirmeler, bulguların keşfi, verinin analizi ve olası çekinceleri ortaya koyması çıkar. Ancak eğer elimizde kötü bir bilim varsa, yani objektif realiteyi olduğu şekli ile gerçek çelişkileri ile yansıtmayan, bir kez daha çeşitli *a priori* kabullerle bu çelişkilerin bir kısmını yok sayan veya bilimsel düşünceye aykırı ideolojik çeşitli yaklaşımlarla araştırmanın henüz başında kendi görmek istediği sonuçları kovalayan ve bulguları da bu doğrultuda dönem dönem yok sayan, dönem dönem ise olduğundan fazla veya önemli gösteren kötü bir bilim varsa, burada bir kez daha araştırma nesnesi olan hareket halindeki toplum doğru şekilde analiz edilemeyecektir.

Kötü bir bilim yalnızca eksik veya hatalı sonuçlar ortaya koymakla kalmaz aynı zamanda toplumdaki bütün bir düşünce iklimini de olumsuz yönde belirler. Gerçek problemlerin görülmesini engeller, değişimin dinamiklerini önemsizleştirir, hatalı odak noktalarına vesile olabilir, özetle kötü ve ağır bir miras bırakır. Bilimin ve bilimsel çalışmaların metalaştırıldığı ve piyasada değerini bulmaya çalıştığı mevcut kapitalist üretim ilişkilerinde ise, bu kötü miras yalnızca toplum alanında sonradan yapılacak dürüst ve ciddi bilimsel çalışmalar açısından değil, bütün bir toplumsal işleyiş üzerinde bozucu ve oldukça olumsuz etkilere neden olur.

Araştırma ve dönüştürme nesnemiz eğer çeşitli sınıflardan oluşan devimin halindeki insan toplumu ise -ki bu aynı zamanda mutlu olma gayesini içeren ve belirli üretim ilişkileri sonucunda bir araya gelmiş somut bireyleri içeren bir topluluktur- burada bir bilim olarak komünizme değinmek zaruridir.

Marx ve Engels tarafından toplumların gerçek oluşum ve değişim dinamiklerini göstermek ve bir adım ötesinde her tür sömürü ve baskı ilişkisinin ortadan kalkacağı sınıfsız bir toplumun bilimsel bir temelde mümkünlüğünü ortaya koyan bir bilim olarak yapılanan, değişen koşullar ve karmaşık çelişkiler altında yirminci yüzyılda önce Lenin ve sonrasında Mao Zedong tarafından daha da geliştirilen komünizm; toplumları ve toplumsal ilişkiler bağlamındaki bireyleri doğru şekilde analiz edebilmede egemen akademik çevrelerin bütün görmezden gelme veya içini boşaltarak sunma çabalarına karşın insanlığa çok büyük bir katkı sunmuştur. Bu tarihi önemdeki çerçeve, sahip olduğu bilimsel yöntem ve yaklaşımı ile çelişen çeşitli tali unsurların Bob Avakian tarafından -neredeyse en ince detayına kadar- analiz edilmesi ve gerek kuramsal gerek uygulamaya yönelik çok yönlü problemlerin sistemli bir şekilde çözülmesi ile günümüzde nitel olarak geliştirilmiştir. Bir bilim olarak komünizm, Bob Avakian'ın yeni bir sentez ortaya koyması ile çok daha sağlam, çok daha materyalist ve çok daha diyalektik bir temelde yapılandırılmıştır. [4]

Şu an gelineen noktada yeni komünizmle birlikte bilim veya komünizm adına yapılan pek çok hatalı yaklaşım ve uygulamayı daha berrak bir şekilde görebilmek mümkün hale gelmiştir. [5] Daha doğru bir temelde görebilmek, belki de bütün bir değişim sürecinin bilinçli ilk adımıdır. Maddenin hareketinin doğru şekilde anlaşılması, buradan süzülecek ve her seferinde kendi üzerine düşünme potansiyeline sahip gerekli bir davranış ve tutum değişikliğini gündeme getirir. Eğer mesele gerçekten toplumdaki dinamiklerin doğru şekilde analiz edilmesi ve bir adım ötesinde bu dinamiklere sınıfsız bir toplum yönünde, kitlelerin bilincini ilerletecek ve onları esaretin zincirlerinden kurtaracak doğru bir temelde müdahale ederek -Bob Avakian'ın *karşısına çıkmak ve etkide bulunmak* dediği önemli noktadır- bu dinamikleri yönlendirebilmek ise, düşünce ve davranış arasındaki bu çelişkinin çözülmesini gerektirir. [6]

Bütün bunların ışığında bir kez daha yaşamın gayesine geliyoruz. Bahsettiğimiz o yalın ancak görüleceği üzere karmaşık bir temeli bulunan o gayeye... Neyin gerekli, mümkün ve gerçekten değerli olduğuna. Neyin gerek bireysel yaşama gerekse tüm insanlığın mutluluğuna en büyük katkıyı sağlayacağına...

“Yaşamınız ya bir şeye dair olacak – veya hiçbir şeyle ilgili olmayacaktır. Ve yaşamınızda, baskı ve sömürü ilişkilerine, bunların bütün sistemlerine ve onlarla birlikte gelen tüm gereksiz acı ve yıkımlara son vermek için toplumun ve dünyanın devrimci dönüşümüne elinizden geldiğince katkı sunmaktan daha büyük bir şey yoktur.” [7]

Referanslar:

[1] Avakian B, 2020. *BAasics: Bob Avakian’ın Konuşma ve Yazılarından*. İstanbul: El Yayınları

[2] Tomas, R. 2020, *Nasıl Bir Ahlak ve Hangi Temelde*, Kaynak için: [Nasıl Bir Ahlak ve Hangi Temelde? | Yeni Komünizm \(localhost/yenikomunizm/\)](https://yeni.komunizm.com)

[3] Kurucusunun Zenon olduğu ve Sokrates sonrası düşünce iklimini Chrysippus, Cicero, Epiktetos, Marcus Aurelius gibi isimlerle Roma dönemine dek belirleyen Stoacılık, doğaya uygun ve erdemli yaşam için beden dahil her tür geçici hazdan vazgeçilmesini, kişinin içsel bir tefekkür durumu ile Tanrıya uygun yaşayabileceğini ve iradesinin ölçülülük ile terbiye edilmesi ile acılardan uzak duracağını savunan, sonradan tek tanrılı dinleri de oldukça etkilemiş bir düşünce ekolüdür.

[4] Bob Avakian’ın geliştirdiği yeni komünizm, bahsedilen hataları giderme ve bilimsel çerçeveyi yeni ve çok daha doğru bir temele oturtup buradan geliştirerek hem geçmişin olumlu kazanımlarını kapsamlı bir şekilde koruyarak hem de olumsuz kısımlarını aşarak önemli bir açıdan tarihte ve devrimci süreçlerdeki bireyin rolünü yerli yerine oturtmaktadır. Yeni komünizmin bileşenlerinin -ve Bob Avakian’ın eserlerinin- ciddi şekilde incelenmesi Bob Avakian’ın bireyin gelişiminin ve potansiyelinin açığa çıkartılmasına dair ciddi bir sorumluluk içinde olduğunu, bireyin değil bireyciliğin, bireysel yaratıcılığın değil asalaklığın eleştirildiğini ve bireylerin hayatını hiçe sayan, bireyleri makineleştiren ve önemsizleştiren sorumsuz davranışlara karşı ciddi bir eleştirinin gündemde olduğunu; ölümcül ve kayıtsız tarzdaki bireyselliği ortaya çıkaran maddi koşulların gerçekten nasıl dönüştürülebileceğini göstermektedir.

Okurların incelemesi açısından şu iki çalışmanın okunması yararlı olacaktır:

*Avakian, B., 2018. *Yeni Komünizm. Gerçek Bir Devrim ve Kökten Yeni Bir Toplum İçin Gerçek Kurtuluşa Giden Yolda Bilim, Strateji ve Önderlik*. Çev: S. Sezer, N. Koçyiğit, A. Arslan. İstanbul: El Yayınları.

**Avakian, B., 2019. *İnsanlık İçin Bilimsel Temelde Umut: Bireysellikten, Asalaklıktan ve Amerikan Şovenizminden Kopmak*. Kaynak için: <http://yenikomunizm.com/insanlik-icin-bilimsel-temelde-umut-bireysellikten-asalaklıktan-ve-amerikan-sovenizminden-kopmak/>

[5] Yeni komünizmin hangi noktalarda yenilikler içerdiğini ve Bob Avakian'ın yeni olarak neyi sistemleştirdiğini ana hatları ile incelemek için bkz: *Komünizmin Yeni Sentezi: Temel Yönelim, Yöntem ve Yaklaşım ve Esas Unsurlar | Yeni Komünizm (localhost/yenikomunizm/)*

[6] Burada Bob Avakian'ın *Bring Forward Another Way* çalışmasında da belirttiği gibi, örneğin insanlığın kurtuluşu gibi tarihi önemdeki bir konuya ilişkin “Kökten farklı bir dünyaya nasıl ulaşırız?” sorusuna “Bu bana nasıl hissettiriyor, acaba beni nasıl etkileyecek?” şeklinde bir yönelimin izlenmesi önemli bir problem olarak kendini gösterir. Bu aynı zamanda insanlığın kurtarıcıları olma düzeyine kitlelerin çıkmasını engelleyen, insanların düşüncelerini geçici ve son derece sınırlı olan çoğunluğu maddi çıkarlara geri çeken, sınıflı toplumdaki egemen ilişkilerin, özellikle de orta tabakalarda kendini gösteren oldukça sorunlu bir yaklaşımdır. Aklın özgürleştirilmesi ve gerçek mutluluğun ne olduğunun neye bağlı olduğunun doğru şekilde temellendirilmesi ve en temelde 4 Bütünler'den gerçek anlamda kurtulmayı sağlayacak devrim süreci bu fenomenin dönüştürülmesinde belirleyici önemdedir.

[7] *Ike'den Mao'ya ve Ötesine: Ana Akım Amerika'dan Devrimci Komünistliğe Yolculuğum, Bob Avakian'dan Bir Biyografi*, Insight Press 2005

Makale Görseli: CANVAS-TAULU TYTTÖ KUKKULALLA 2584